

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies
Henri Backman

MUISTIO
10.4.2025

HUOLTOVARMUUSKESKUKSEN VUODEN 2024 TILINPÄÄTÖKSEN VAHVISTAMINEN

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävistä säädetään huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992). Lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 5 §:n mukaan huoltovarmuuden kehittämistä ja ylläpitoa varten on Huoltovarmuuskeskus. Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa on valtion talousarvion ulkopuolella oleva huoltovarmuusrahasto, jonne tuloutetaan huoltovarmuusmaksun tuotto. Huoltovarmuusmaksu peritään nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1472/1994) sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) perusteella kaikesta verollisesta sähköstä ja energiaverotuksen piirissä olevista energiatuotteista, paitsi mäntyöljystä ja turpeesta.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 12 §:n mukaan Huoltovarmuusrahaston pääoman muodostavat varmuusvarastoissa olevat tavarat, sijoittamattomat varat sekä Huoltovarmuuskeskuksen muu omaisuus ja saatavat. Varmuusvarastoitujen tavaroiden luovutuksessa syntynyt voitto tai tappio on otettava huomioon huoltovarmuusrahaston pääoman muutoksena. Jos valtioneuvosto päättää lakkauttaa tai supistaa valtion varmuusvarastoja, huoltovarmuusrahaston pääoma tai supistusta vastaava osa siitä on tuloutettava valtion talousarvioon.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 12 a §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa Huoltovarmuuskeskuksen tilinpäätöksen. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä vahvistaessaan valtioneuvosto voi Huoltovarmuuskeskuksen hallituksen esityksestä päättää huoltovarmuusrahastoon kertyneiden varojen siirtämisestä valtion talousarvioon, jos ne eivät ole välttämättömiä valtioneuvoston asettamien huoltovarmuuden tavoitteiden toteuttamiseksi tai laissa säädettyjen menojen kattamiseksi.

Kansainvälinen turvallisuusympäristön kehitys jatkui vuonna 2024 edelleen epävakana. Riskit ja uhat ovat konkreettisempia, vakavampia ja monialaisempia kuin aiemmin. Turvallisuusympäristön muutos heijastuu myös huoltovarmuus- ja varautumistoimintaan. Huoltovarmuuskeskus joutuu varautumaan yllättävien huoltovarmuustarpeiden ja häiriöiden hoitamiseen. Huoltovarmuuskeskuksen uudistetussa strategiassa on tarkasteltu, minkälaista kriisinsietokykyä ja varautumista epävarma maailmantilanne vaatii.

Tuloutus valtion talousarvioon huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 12 §:n perusteella

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 12 §:n 2 momentissa säädetään, että jos valtioneuvosto päättää supistaa valtion varmuusvarastoja, on supistusta koskeva osa rahaston pääomasta tilitettävä valtion talousarvioon. Huoltovarmuuden tavoitteista vuonna 2018 annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1048/2018) eikä lokakuussa 2024 hyväksytyssä uudessa tavoitepäätöksessä (568/2024) ole muutettu valtion varmuusvarastojen tasoja eikä päättyneellä tilikaudella ole siten tehty tällaisia varastojen supistuksia.

Harkinnanvarainen tuloutus lain 12 a §:n perusteella

Saman lain 12 a §:n mukaan tilinpäätöstä vahvistaessaan valtioneuvosto voi Huoltovarmuuskeskuksen hallituksen esityksestä päättää huoltovarmuusrahastoon kertyneiden varojen siirtämisestä valtion talousarvioon, jos ne eivät ole välttämättömiä valtioneuvoston ko. lain 2 §:n 2 momentin nojalla asettamien huoltovarmuuden tavoitteiden toteuttamiseksi tai 15 §:ssä säädettyjen menojen kattamiseksi.

Huoltovarmuuskeskuksen hallitus esittää, että rahastossa ei tällä hetkellä ole sellaisia varoja, jotka tulisi 12 a §:n nojalla tulouttaa valtion talousarvioon. Perustelut tähän ovat seuraavat:

1. Huoltovarmuuskeskuksen on pidettävä jatkuvasti yllä hyvää maksuvalmiutta, jotta se säilyttää reagointivalmiuden yllättävien ja äkillisten hankinta- tai investointitarpeiden varalta. Muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää Huoltovarmuuskeskukselta aiempaa suurempaa valmiutta nopeisiinkin taloudellisiin toimenpiteisiin huoltovarmuuden turvaamiseksi äkillisissä ja yllättävissä tilanteissa. Tämän vuoksi Huoltovarmuuskeskuksen on pidettävä jatkuvasti yllä hyvää maksu- ja reagointivalmiutta.
2. Huoltovarmuuskeskuksella on käynnissä laajat ja pitkäkestoiset 2030-ohjelmat, joiden avulla kehitetään huoltovarmuustyötä vastaamaan yhteiskunnan ja talouden suurten murrosten sekä turvallisuusympäristön muutosten vaikutuksiin (Digitaalinen turvallisuus, Energia, Logistiikka, Verkosto sekä Ruoka ja Vesi). Ohjelmat ovat merkinneet varojen suunnitelmallisen käytön lisäystä.
3. Huoltovarmuuskeskuksen toiminnan perusrahoitus tulee energiahyödykkeistä kannettavasta huoltovarmuusmaksusta ja osinkotuotoista. Huoltovarmuusmaksun tuotto on viime vuosina laskenut trendinomaisesti.
4. Rahoitusennuste osoittaa, että rahaston varat ja tulot riittävät suunniteltuun toimintaan, mutta rahastossa ei ole ylimääräisiä varoja.

Esitys:

Edellä selostetuilla perusteluilla esitetään, että valtioneuvosto vahvistaa Huoltovarmuuskeskuksen vuoden 2024 tilinpäätöksen.